

آیا ظرفیت پذیرش دانشجویان در دانشگاه فردوسی مشهد ایده آل است؟

کوثر امینیان^۱

معصومه ابراهیمی^۲

^۱گروه مهندسی متالورژی و مواد، کارشناسی، kosar.aminian@gmail.com
^۲گروه مهندسی مواد و متالورژی، کارشناسی، masome.ebrahimi@yahoo.com

چکیده

یکی از عوامل تاثیر گذار بر روی سطح علمی دانشگاه‌ها ظرفیت ورودی دانشجویان در مقاطع مختلف است. به منظور بررسی ظرفیت ورودی دانشجویان مقایسه ای بین چندین دانشگاه دولتی و دانشگاه فردوسی مشهد صورت گرفته است. چندین عامل باعث نامتناسب بودن ظرفیت ورودی دانشگاه و در نتیجه عدم ارتقاء سطح علمی دانشگاه می شود؛ از جمله این عوامل می توان به عدم توازن در نسبت پذیرش دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد در دانشگاه، پذیرش زیاد دانشجو در نوبت دوم در دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد و ظرفیت ورودی بیش از حد دانشجویان در مقطع کارشناسی، اشاره کرد.

دو راهکار به منظور بهبود ظرفیت ورودی دانشجویان ارائه شده است؛ اولاً عدم پذیرش دانشجویان شبانه و کاهش پذیرش آن‌ها به ترتیب در دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد، ثانیاً پذیرش دانشجویان کارشناسی متناسب با امکانات موجود. **کلمات کلیدی:** بهبود ظرفیت ورودی دانشجویان، کاهش پذیرش دانشجویان شبانه، تناسب پذیرش دانشجو با امکانات آزمایشگاهی

طرح مسئله

طبق بررسی‌های انجام شده بین تعداد دانشجویان ورودی گروه مهندسی متالورژی و مواد در ۱۴ دانشگاه دولتی در دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد، نسبت تعداد دانشجویان کارشناسی به کل دانشجویان محاسبه شده است (جدول ۱). با توجه به نیاز کشور به فارغ التحصیلان کارشناسی نسبت به کارشناسی ارشد انتظار می رود سهم دانشجویان کارشناسی بیشتر از دانشجویان ارشد باشد. اما در اکثر دانشگاه‌ها نسبت دانشجویان کارشناسی به کل کمتر از ۰.۵ است؛ این بدان معنی است که تعداد دانش‌آموختگان کارشناسی ارشد بیشتر از

دانشجویان کارشناسی می باشد و اکثر این دانشگاه‌ها جزء دانشگاه‌های برتر کشور هستند. در این خصوص دو نکته حائز اهمیت است اول اینکه به نیاز کشور توجه نشده است و نکته دیگر اینکه دانشگاه‌هایی که پذیرش کارشناسی ارشد بالایی دارند دانشگاه‌های برتر کشور نیز هستند و در تهران واقع شده اند، در واقع با پذیرش دانش‌آموختگان ممتاز دانشگاه‌های دیگر باعث ارتقاء سطح علمی خود شده و یک خلأ نسبی لحاظ دانشجویان مستعد کارشناسی ارشد برای دانشگاه‌های دیگر به بار می آورند که این خود سبب تشدید فاصله دانشگاه‌ها از نظر سطح علمی می شود. این نسبت در دانشگاه فردوسی رعایت شده و برابر 0.6 است. شاید بتوان اینگونه برداشت نمود که علت پذیرش دانشجوی کارشناسی بیشتر در دانشگاه‌های شهرستان‌ها همین مسئله پوشش دادن خلأ نسبی دانشجویان مستعد در مقطع تحصیلات تکمیلی باشد.

با توجه به تعداد ورودی دانشگاه فردوسی مشهد و مقایسه آن با دیگر دانشگاه‌ها چند نکته حائز اهمیت است.

۱. تعداد ورودی دانشجویان نوبت دوم در دو مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد:

در مقطع کارشناسی دانشگاه‌های برتر کشور پذیرش دانشجو در نوبت دوم ندارند. با توجه به این که دانشگاه فردوسی جزء دانشگاه‌های برتر کشور قرار دارد اقدام به پذیرش تعداد زیادی دانشجو در نوبت دوم کرده است.

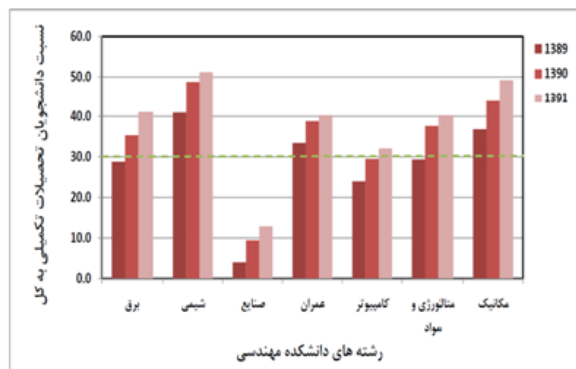
در مقطع کارشناسی ارشد در اکثر دانشگاه‌ها تعداد ورودی دانشجویان نوبت دوم تقریباً نصف دانشجویان روزانه است در حالی که در دانشگاه فردوسی اختلاف کمی بین تعداد دانشجویان نوبت دوم و روزانه وجود دارد.

پذیرش دانشجو در نوبت دوم به علت بالا بودن رتبه دانشجویان نوبت دوم باعث کاهش سطح علمی دانشگاه و همچنین سبب نامتوازن بودن سطح علمی کلاس‌ها و اثر هم افزایی منفی می شود.

جدول ۱- مقایسه تعداد دانشجویان ورودی مهندسی متالورژی و مواد در سال ۱۳۹۴ در دانشگاه‌های مختلف

نسبت کارشناسی به کل	کارشناسی ارشد		کارشناسی		نام دانشگاه
	نهشبا	روزانه	شبانه	روزانه	
۰/۶	۱۹	۲۹	۱۵	۶۰	فردوسی مشهد
۰/۴۹	۱۱	۴۱	۰	۵۰	صنعتی شریف
۰/۳۸	۳۴	۶۲	۰	۶۰	تهران
۰/۴۴	۲۲	۷۱	۰	۷۵	علم و صنعت ایران
۰/۳۹	۵۱	۵۵	۰	۷۰	صنعتی اصفهان
۰/۴۹		۳۶	۰	۳۵	شیراز
۰/۴۴	۲۱	۴۲	۰	۵۰	صنعتی امیر کبیر
۰/۴۹	۲۶	۱۰	۰	۳۵	خواجه نصیر
۰/۷۵	۷	۱۳	۰	۶۰	باهنر کرمان
۰/۴۵	۲۷	۴۷	۳۰	۳۰	سهند تبریز
۰/۱۸	۱۲	۳۱	۸۵	۹۰	سمنان
۰/۷۵	۶	۱۱		۵۰	یزد
۰/۱۸	۸	۹	۲۰	۵۰	اراک
۰/۷۲	۷	۱۰	۱۰	۳۵	حکیم سبزواری

دانشگاه‌های برتر تهران کمتر از ۰.۵ است که باعث نامتوازن شدن هرم جمعیتی شده است. این نسبت در دانشگاه فردوسی ۰.۶ است که نسبت قابل قبولی است. با توجه به شکل ۱ که نسبت دانشجویان تحصیلات تکمیلی به کل دانشجویان را نشان می‌دهد مشاهده می‌شود این نسبت در رشته مهندسی متالورژی و مواد در سال ۱۳۹۱ برابر ۰.۴ است و نسبت به سال‌های گذشته روند افزایشی داشته که این افزایش در تمام رشته‌های دانشکده مهندسی دیده می‌شود.

شکل ۱- نسبت دانشجویان تحصیلات تکمیلی به کل دانشجویان در دانشکده مهندسی دانشگاه فردوسی مشهد

۲. تعداد زیاد ورودی در مقطع کارشناسی:

تعداد ورودی در دانشگاه‌هایی مانند دانشگاه شریف و تهران متناسب با تجهیزات آزمایشگاهی است در صورتی که در دانشگاه فردوسی با امکانات آزمایشگاهی نسبتاً کمتر پذیرش دانشجوی بیشتری دارد. این موضوع سبب تمایل دانشجویان به ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر در دانشگاه‌های تهران می‌شود. چرا که در مقطع کارشناسی دانشگاه نمی‌تواند آنها را به لحاظ کمی و کیفی ارضا نماید و در نتیجه نارضایتی از محیط سبب فرار آنها به دانشگاه‌های تهران می‌گردد.

به طور مثال اگر تعداد ورودی‌ها زیاد باشد برای ارائه یک درس آزمایشگاهی به سه کد در یک ترم نیاز است که سه نیم‌روز در هفته به دانشجویان کارشناسی اختصاص می‌یابد و دانشجویان مقاطع بالاتر فرصت کمتری برای استفاده از امکانات آزمایشگاهی دارند و باعث افزایش زمان انجام پروژه یا کاهش سطح کیفی کار می‌شود.

۳. باتوجه به اینکه کشور به فارغ التحصیلان کارشناسی نیاز بیشتری نسبت به فارغ التحصیلان کارشناسی ارشد دارد تعداد پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی باید بیشتر از پذیرش دانشجو در مقطع کارشناسی ارشد باشد مطابق نقشه جامع علمی کشور نسبت دانش‌آموختگان کارشناسی به کل دانش‌آموختگان باید ۰.۷ باشد در صورتی که این نسبت در

از دانشگاه‌هایی با رتبه علمی پایین تر می‌شود. با فراهم کردن امکانات آزمایشگاهی بیشتر می‌توان تمایل دانشجویان برای تحصیل در مقاطع بالاتر در این دانشگاه را افزایش داد.

جمع‌بندی

بهبود و متناسب‌سازی ظرفیت ورودی دانشجویان مقاطع مختلف با امکانات موجود باعث ارتقاء سطح علمی دانشگاه می‌شود. با کاهش پذیرش دانشجویان در نوبت دوم، تناسب بین تعداد ورودی دانشجویان و امکانات آزمایشگاهی موجود می‌توان انگیزه تحصیلی دانشجویان و متعاقباً سطح علمی دانشگاه را بهبود بخشید.

راه حل پیشنهادی

(۱) کاهش پذیرش دانشجویان نوبت دوم به منظور ارتقاء سطح علمی دانشگاه‌ها. اگر چه باید متذکر شد با کاهش دانشجویان نوبت دوم شهریه دریافتی و در نتیجه بودجه‌ی دانشگاه کاهش می‌یابد اما باید در نظر داشت راه مناسب برای تامین هزینه‌های دانشگاه فعالیت مراکز پژوهشی است.

(۲) تعداد دانشجویان ورودی کارشناسی با امکانات آزمایشگاهی حاضر متناسب باشد. البته با کاهش تعداد ورودی‌ها، پذیرش دانشجوی تحصیلات تکمیلی از دانش‌آموختگان کارشناسی خود کمتر می‌شود، زیرا تعدادی از دانش‌آموختگان جذب دانشگاه‌های برتر کشور می‌شوند و تعدادی هم ادامه‌ی تحصیل نمی‌دهند در نتیجه دانشگاه مجبور به جذب دانشجو